

ТАМ, ДЗЕ НАСТАЎНІЧАЎ НАРОДНЫ ПЯСНЯР

Як ніхто іншы з беларускіх пісьмемнікаў, Якуб Колас быў заўсёды цесна звязаны са школай, з нялёгкай, але ўдачнай настаўніцкай працай.

Я. Колас сарцам, душою, сваім чалавечым прыняццем быў настаўнікам — майстрам педагогічнай справы. Ён любіў дзяцей, школьныя заняткі, умела даваў урокі, сам складаў падручнікі і метадычныя дапаможнікі.

Увогуле настаўніцкая праца даўга была неабходнаю патрабаваннем для пісьмемніка. Захалялася велікі характары і паказальнае прызнанне. Будучы ўжо вядомым беларускім пісьмемнікам, аўтарам некалькіх кніг, Я. Колас у 1918 годзе ў аўтабіяграфічных матэрыялах даваў такія звесткі аб сваёй прафесіі: «Апрача настаўніцкай справы, іншых спецыяльнасцей не маю». І яны і да сёння, — ні слова не сказана ў гэтай аўтабіяграфіі пра літаратурныя заняткі. Аднак гэтае вызначэнне правільнае ва ўсіх адносінах, бо Якуб Колас выключным пісьмемнікам і талентам, сваім глыбокім розумам прадаў і ляс Чалавека, сваёю любовою да Прыроды быў і застаўся для беларускага народа Настаўнікам з вялікай літары.

Ніхто з даследчыкаў творчасці Я. Коласа не звярнуў дастатковай увагі яшчэ і на той факт, што пачуццё грамадзянскага абавязку перад прыгнёчаным народам абудзілася ў сэрцы паэта досыць рана. Ішоў ён у настаўніцкую семінарыю не ў пошуках «лёгкага» хлеба, а з шчырым перакананнем, што настала праца абуджаць вёску, несіць святло навуцы ў курную сялянскую хату: «Мяне крывілі да глыбін думкі пагарды, з якой адносіліся да сялян ашчэпленыя сны грамадства, адносілі да сялян іх непасрэдных начальнікаў: становішча, пісары, ураднікі, а таксама сельскія інтэлігенцыі і г. д. Думка, што сяляне ніколі не горшыя, а яшчэ ў многіх адносінах і лепшыя іншыя, і што яны знаходзяцца ў такім сэнсе па прычыне сваёй неадукаванасці і няведання свайго «я», заўсёды крывілі мяне. Жаданне правільна, так сказаць, святла на іх становішча, даць адчуць ім сваё значэнне — было прычынай майго паступлення» (у настаўніцкую семінарыю. — С. А.).

Здаўляе тут, у гэтым семінарскім сацынінне Я. Коласа, не толькі смеласць і тэмніцкі думкі, але і тое, што перад настаўніцкай працай ён ставіў такія ж задачы і мэты, якія ў далейшым па сутнасці сталі ідэяльнай асновай яго мастацкай творчасці. Спраўду, прапашу святло на становішча сялянства ў гутарках з лясніцкімі ці пінкавіцкімі сялянамі не толькі настаўнік «Настаніа Мішчэвіч», але і пісьмемнік Якуб Колас у вершах «Асады назда», «Мужык» («Я — мужык сын»), «Новая зямля», «Падзяка», «Вяселье Чурчур», «Немаўна дар». Народны настаўнік і аўтар кнігі «Песні жалбы» ў вершах «Ворагам» («Вагачы

І сапраўды, з году ў год у школах і на ўступных экзаменах у інстытут прапашу адна і тая ж тэма: «Узняты цаліне» і г. д. Мы не супраць таго, каб пісалі сачыненні на гэтых выдатных творах рускай літаратуры, але мы супраць трафарэту ў фармулёўцы тэм а значыць, і ў раскрыцці тэм вучнямі часцей за ўсё бразілі, завучанымі па крытыцы або са «шпагалам», якія перадаюцца па традыцыі. Даводзілася ліквідаваць так званыя шпалгалі вытворчасці 1958 года. Ды аб гэтым тавары і тым, хто паступіў у інстытут.

Чаму б сапраўды не даваць больш сачыненняў на свабодныя, публіцыстычныя тэмы, тэмы па прыказках і прымаўках? Яго аруддзіць, самастойнасьць мыслення.

Распрабуючы такі сачыненні, на наш погляд павінны заняцца настаўнікі, метадысты, кафедры педагогікі і метадыкі літаратуры вву.

Але вось адзедзены ўступныя экзамены. Былы школьнік паступіў на філалагічны факультэт і тут ён трапіў у неабсяжана мора гуманітарных дысцыплін — мовы, літаратуры, грамадскіх наву.

Многім студэнтам фізічна не пад сілу авалодаць такім аб'ёмам матэрыялу, які прадугледжваюць праграмы. Але нічога не зробіш — трэба шукаць выйсце. І аналізіраваць вельмі простае: прачытаў канспект або ў горшым выпадку, падручнік для сярэдняй школы і хопіць, каб атрымаць аздавальнуючую адзнаку. А тэксты ішоў заставацца па-за ўвагай. Прычына такога становішча — у перагруцы вучэбным матэрыялам, недасканаласці вучэбных планаў і праграм, а часта — у аб'яваванні адносінах выкладчыка да працы.

Возьмем такі факт. На вучэньне творчасці пісьмемнікаў 70—90 гадоў XIX стагоддзя па рускай літаратуры вучэбным планам не прадугледжана ні адной гадзіны на практычныя заняткі. А тут вучэньне творчасці такіх пісьмемнікаў, як Ф. М. Дастаеўскі, Л. М. Талстой, А. П. Чэхаў і інш. Які багаты матэрыял для спрачак, разважанняў! Але час? Яго няма. І нарэдка атрымліваецца так студэнт слухае лекцыі, вучыцца класічнаму крытыку, даследаванні сучасных літаратуразнаў-

ства, «Мужык» («Я — мужык, бядка пахляў»), «Будзь перады» («На дарозе» і інш. аднолькава глумачылі людзям сах і касы, давалі «адчуць ім сваё значэнне», што іх рукамі ствараюцца ўсе багачы на зямлі, што ім належыць вялікая місія — пераінтэграваць грамадскі лад. Увогуле, праца на ніве народнай асветы і актыўная літаратурная дзейнасць былі для Якуба Коласа рознымі формамі самаахвярнага служэння беларускаму народу, адной грамадскай справе. Розніца была толькі ў маштабах дзейнасці: слова настаўніцкага Канстанціна Мішчэвіча злучыліся з вучнямі, а пэра Якуба Коласа — тысячамі.

Таму даследаванне настаўніцкай працы, гэта каштоўны матэрыял для даследавання народнай асветы, пранікнення ў яго мастацкую лабараторыю, а ў канчатковым выніку — гэта вучэньне творчасці Якуба Коласа. Шкада толькі, што ў гэтым кірунку зроблена пакуль вельмі мала.

Праўда, пра Люсіна і Пінкавіча, дзе Я. Колас у 1902—1905 гадах працаваў настаўнікам, напісана адносна многа. Лепшыя матэрыялы пра гэты перыяд — першыя дзве кнігі трылогіі «На рэстанях». Але трэба мець на ўвазе і тое, што ў палескай глыбіні і «У глыбі Палесся» пры ўсім багачы іх асветы пра жыццё і настаўніцкую працу Я. Коласа, не з'яўляюцца аўтабіяграфічнымі творами. Многія факты і моманты з настаўніцкага побыту К. Мішчэвіча зусім натуральна не ўвапілі ў трылогію пра жыццёвыя сцэны Андрэя Лаба-новіча, але яны маюць важнае значэнне ў вучэньні біяграфіі Якуба Коласа.

Для пацвярджэння сваёй думкі спалішоў на такі прыклад. У шматлікіх артыкулах і даследаваннях, прысвечаных жыццю і творчасці Я. Коласа, адзначаецца, што бацька паэта Міхал Назімаравіч — памёр у 1902 годзе (дарчы, і на матэрыялы помніку стаіць гэтая дата). Зборачку матэрыялаў для кнігі «А роднае зямлі...» я ў размове з блізкамі сваякамі песьняра даведваў, што Я. Колас не прысутнічаў на пахаванні бацькі. Чаму? Далейшыя распыты дапамагалі высветліць гэта пытанне і сапраўдную дату смерці бацькі.

Сестра паэта Юзэфа Міхайлава ўспамінае, што ў канцы 1902 г. прыехаў Я. Колас з Люсіна ў Альбукі на зімовыя канікулы, пасадзіўшы некалькі дзён і пачаў зборачку «ахача наезд» у глухую палескую вёску. Тады бацька і маці пралапавалі са мною ўзвешч са сёбраю сестру Юзэ. Самую будзе вяселля і сестры карысць: навушчыца крыву грамадэ. Аднойчы зімою, та вельмі добра памятае Юзэфа Міхайлаўна, — брат рана

цаў, а не чытае саміх твораў (ці не перачытвае), або чытае «па дыктаўні», на колькасць, каб здаць экзамены. Дзе тут зяртаць увагу на вартасці і асаблівасці твора, калі дамоклым мечам вісць доўгі сні абавязковай літаратуры. А навінкі, а часопісы? На іх таксама не хапае часу. У выніку канчатковыя многія інстытут, філалагічныя факультэты, і не могуць, не ўмеюць самастойна даць ні ацэнку новаму твору, ні разабраць спеланты, кінафілм.

Мы не супраць вучэньня класічнай крытыкі, прац сучасных літаратуразнаўцаў, але ўсё гэта трэба ўмела спалучаць з аўтабіяграфічным матэрыялам.

«Есць мая літаратура і ёсць літаратура школьная», — заявіў мне некалькіх гадоў там. Ян вельмі дакладна выказаў думку школьнікаў, якія шмат чытаюць.

Сёлет наша школа выпусціла 37 дасціпнасінаў. Не памылюся, калі скажу, што гэта разумная, здольная моладзь, з разнастайнымі інтарэсамі і захаляннямі. Вучні захаляліся кібернетыкай, радзё, спортам, шмат чыталі, але ніводзім з іх не думаў пра філалагічныя фактальтэты, нягледзячы на тое, што ў школе ўсялякі стараліся выхаваш у іх любові да літаратуры. У дасціпнасінаў была добрая выкладчыца літаратуры — старанні, акуратны чалавек, яна аздавала ім шмат часу. Тым не менш, школьны курс літаратуры не стаў любімым — мураваная сцяна аддзяляла кнігі, якія яны «праходзілі» ў школе, ад іх уласных любімых кніг.

Пасляваенная літаратура, сённяшняя проза і паэзія зусім адсутнічаюць у школьных праграмах. Па падручніках ствараецца ўражанне, што пасля Фадзеўскай «Маладой гвардыі» ў савецкай літаратуры нічога значнага не створана. Лічыцца, што літаратура сённяшняга дня — не школьная літаратура. Сучасная паэзія наогул выглядае ў школе нейкай падручнай. Вы не пачуеце на ўроках рускай літаратуры, напрыклад, іменуў Раждзественскага. Вазнясенскага, Бутушэвіча. Школа дэ магчыма сучасна даследаваць пра Бутушэўку ў святле яго літаратурных скандалаў, а не ў святле яго таленту. А кнігі, што выйшлі сёння, і ёсць тая кнігі, якімі найбольш цікавіцца нашы дзеці.

адпачыў дзяцей са школы і прыйшоў у свой лаской запалана. «Няма, Юзэ, хашага бацькі, тыдзень, як яго пахавалі», — сказаў Кастусь і пачаў чытаць Антосеў ліст, які перадаў яму з валоці. З ліста яны даведаліся, што Уладзік, як толькі памёр бацька, паслаў у Люсіна тэлеграму, але яна не дайшла, і сумую вестку прынес толькі ліст... Гэты факт дае ўсё падставу сцвярджаць, што памёр Міхал не ў 1902, а зімою 1903 г.

Нядаўна па просьбе рэдакцыі газеты «Літаратура і мастацтва» я наведаў Смалярню і Сані, каб прайсціся сцэнкамі Я. Коласа-настаўніка і сустрэцца з людзьмі, якія вучыліся ў Канстанціна Мішчэвіча.

Цэлым сачыненнем дзіўнаю, мінуўшы вёску Задвор'е, ішоў я ў Смалярню. Паснакая дарога ўвесь час ішла праз густы бор і малады хвойнік. Жылля нідзе не было відаць, і я пачаў пабойвацца, што магу мінуць тое месца, дзе стала колыска леснічоўка. Нездзе зусім блізка загрукнеў дзяцкіт, і калі прайшло водгулле, і ў лесе зноў стала па-вясельска ціха і спакойна, пачуўся дробны лясны дробіт.

Нейкі дзяцкіт (відаць, лясны, які хадуў па службовых справах з Кучукоў у Анічыны) дэталёва расказаў мне, як патрапіў у Смалярню.

І вось праз колыска хвілін я выйшаў на невялікую лясную паляну, якая па старой звычцы і цяпер называецца «Смалярня». Калісьці тут стала Янкаўска-Смалярня, дзе галі дэцка і тарпачыні. Потым на не месцы вырасла леснічоўка і маленёкая хатка, гумно і хлявец. У гэтым лясным і закінутым кутку трэя гады (1904—1907 гг.) жыла пасля пераезду з Альбукі радзё Я. Коласа, а яго старэйшы брат Уладзік быў лесніком, пільнаваў Цёмныя Ляды.

Частым гасцем быў у Смалярню і Я. Колас, тут праводзіў ён летнія канікулы, а зімою з 1906 года, калі пераехаў у Альбукі, памоме артыстаў нават прыватную школу, у якой навучалася днаццаціх чалавек.

Трапішоў больш я паўвек а таго часу, які тут настаўнічаў Я. Колас, хто там жыў, пераехаў на іншае месца, таму мне не давялося сустрэцца і пагутарыць з блынымі вучнямі прыватнай школы, што існавала ў Смалярню.

Затое удалося сабраць цікавыя звесткі пра жыццё Я. Коласа ў Смалярню, іх расказалі сестры паэта і жыхары бліжэйшых вёсак.

Тут, у зацінчаным кутку Надзімна, часта збіраліся сёбры Я. Коласа — удзельнікі настаўніцкага в'езда, звольненыя са сваіх пасада. Асабліва частым

выпрацоўшчым умения самастойна разабрацца ў фактах літаратуры, жыцця. А погляды і перакананні нараджаюцца ў выніку самастойнай напружанай працы, у пошуках, спрачках. Таму трэба смілей увадзіць такія формы работы, які дэспуты, канферэнцыі, дзе абмяркоўваюць навінкі літаратуры, спектаклі, кінафілмы і г. д.

Мы поўнаццю згодны з Д. Фактаравічам у тым, што настаўніцка-філалагічны перагрук вучэбнымі і іншымі звычкамі. І яшчэ аб адным. Хачелася б пачуць меркаванне спецыялістаў-літаратуразнаўцаў, ці не настаў час перагледзець праграмы па літаратуры для вву, правесці пераацэнку нашоўнасці, жыцця. Ці не застала шмат мы аддаём часу старажытнасці і праходзім міма сучаснасці, застаёмся, як вобразна сказаць, адзін з матэматыкаў, на ўроўні ведаў часоў Ньютана, і не ведаем вучэння Эйнштэйна.

Уменне самастойна мысліць, даць ацэнку той ці іншай з'яве жыцця, свабодна выказаць свае думкі — вось што павінна вызначыць выкладчыка — спецыяліста па літаратуры.

М. АУЛАСЕВІЧ, В. АТРАШКЕВІЧ, асістэнты Мінскага педагогічнага інстытута.

госцем у Смалярню быў мастак на розныя антырадзаныя справы настаўнік Сямён Самахва, вядзены ў трылогіі як Янка Тукала. Было для хлопцаў тут і патаёнае месца: у гумне дзяцкіна Антосэ так склаў торп жыта, што ў сярэдзіне была добрая схаванка. Там Кастусь хаваў нелегальную літаратуру, а калі спатрабілася б, то і сам знайшоў бы прытулак. Запаслівы дзяцкіна Антосэ паклаў туды нават кусок сала і бохан хлеба...

Начальства з лясніцтва паздзрона паглядзела на Кастусёва школу і на сёбро «крамольнага» настаўніка. Часцей, чым звычайна, пачаў наведвацца ў ляснічоўку старэйшы аб'ездчык Абрам, стаў у парозе, кашлаў у куткі і пытаўся, дзе настаўнік, хоць сам чужы Кастусёў голас: «У святліцы» ішоў заняты. Убачыўшы аб'ездчыка, Кастусь адпачуў дзяцей пагуляць у снежні, а сам выходзіў пагуляць з Абрамкі.

Настаўнік вельмі злаваша, што аб'ездчык паводзіў сёбе па-людска і стаў ля пароза ў шапцы, не хацеў сядзіць і кожны раз пачынаў гаворку адным і тым жа пытаннем: — Ну, які жыў? Чым займаешся?

— Сядзіце, паке Абрамкі, — запрашаў Кастусь.

Чаму ты мяне ўсуджываеш? — а нотай злосці пытаўся аб'ездчык.

— Добра гасця гаспадар заўсёды запрашае прысесці, а вы яшчэ па лесе нахадзіліся...

— А чаму сам не сядзеце? — Вы гошці і старэйшы. Сядзеце вы, тады і я...

— Ты хочаш сказаць, што я стары? Ну, а калі гэты стары не хоча сесці?...

Неяк Кастусь не ўтрымаўся і сёкануў.

— То што зробіш, калі гэты стары такі ўпарты і не хоча слухаць людскага слова? — На прадрэні адбылася лясца адна сучыцца з аб'ездчыкам. Прымчаў аднойчы Абрамкі коні на падворак, накінуў полад на шугу і, не прывітаўшыся, давай «за пароза ляць і боцьці Уладзіка апошнімі словамі. Малыя дзеці са страху зшумелі на печ. Кастусь, які змешчався з вучнямі, за перагародкай, не вытрымаў, выйшаў з бакоў і сказаў:

— Пасаромеліся б, паке, так пры дзеціх распуснае лязы...

— Што? — вызверыўся Абрамкі на Кастуся.

Настаўнік ступіў крок наперад, спаконья, але рашуча прамоўці:

— Зачыніце, калі ласка, паке аб'ездчык, дзверы з таго боку!

Абрамкі не чакаў такога павароту, ён абнітажна падаўся назад, стукнуў галавою аб вушак і, як ачмураў, выскачыў з хаты...

Я. Колас з радасцю прыняў прапанову Гарадзяскага і прыехаў у яго майнтк Папоўку. Вестна аб тым, што прыехаў новы настаўнік, абляцела ўсё вясельце. Была адна і тая ж аддача дзяцей у новую школу, але толькі парабкі з вёскі Сані, але нават з Плескага, дзе было сваё народнае вучылішча. Таму па прапанове Я. Коласа школу адкрылі ў Санях — яны з Плескага, каб маглі наведваць яе дзеці з усіх трох вёсак. Калі

М. АУЛАСЕВІЧ, В. АТРАШКЕВІЧ, асістэнты Мінскага педагогічнага інстытута.

Пасля гэтага адарэння аб'ездчык пачаў нагаварваць ляснічому Рачкоўскаму, што ў Смалярню знайшоў прытулак настаўніку — «бунтаўшчыку», і чакаў зручнага моманту, каб прычыпіць да Уладзіка.

Там жа момант неўзабаве здарыўся. У Цёмныя Ляды Абрамкі аднойчы ўбачыў ранею на лесе, які даўно блукаў па лесе.

— Твая работа? — накінуўся аб'ездчык на Уладзіка.

— Далебго, папоўку, не! Лось ўжо з самай зімы ходзіць раныны...

— Чакайце, чакайце! — прыглыбнуў Абрамкі. — Ты і твой брат-разумны мяне папамічыце.

Расказаў Уладзік дома пра гэтае здарэнне.

— Не зваяжай от, — махнуў рукою дзяцкіна Антосэ, — яшчэ дзяцкіна на асінавы кол...

Але Абрамкі набраўся ляснічому, а потым прыстрашны дзяцкіна Ігнася Лёсіна — мацярына брата, які служыў лесніком у Аршчы, каб той крысе пасведчыў. Уладзік застаўся на вёску без пасады.

На вырुकку прыйшоў дзед Юрка, які паехаў у нявясёлікі замак і пераз знаёмых падпаліўшы выспраці, каб далі Уладзіку ў арэндз княжэскую карчму ў Мікалаеўшчыне і зямлю для ёй...

Неспадзяваны пераезд з Смалярні прыскорыў заканчэнне навуцальнага года ў прыватнай школе, але праца Канстанціна Мішчэвіча не пралапа дарма: некалькі чалавек у тым жа годзе здалі экзамен за пачатковую школу ў Стоўбцах...

Яшчэ менш звестак захалялася пра настаўніцкую працу Я. Коласа ў вёсцы Сані Ачужыцкай валоці Сёненскага павета (цяпер Талачынскі раён). Калі жыццё і праца ў Люсіна, Пінкавіча, Вярхміні і Смалярні знайшла сваё адлюстраванне ў трылогіі «На рэстанях», дык пра Сані няма нават напамінаў у творах пісьмемніка. Есць толькі такія скупыя звесткі ў яго аўтабіяграфіі: «У пачатку 1908 г. паехаў у Магілёўшчыну ў адну школу, адкрытую пана Гарадзяскага для сялян.

І вёў там навучанне па-беларуску, як і жадаў Гарадзяскага. Матэрыялам для зваучанні чытанню была «Наша ніва» і невялікая літаратура, якую можна было дастаць тады».

Трапіў Я. Колас у масціны, далёкія ад радзімы, наступным чынам. У канцы 1907 г. пазі не меў сталага занятку, прапашу ў рэдакцыі газеты «Наша ніва», ездзіў у Пенябург, аб'яраўся нават падарыць «на мяжы царскай Расіі, каб паступіць у Пражскі ўніверсітэт. Але ў студзені 1908 г. прыйшоў у рэдакцыю ліст ад нейкага пана Гарадзяскага, які прасіў параіць яму настаўніка, які мог бы вёсці заняткі ў школе на беларускай мове.

Я. Колас з радасцю прыняў прапанову Гарадзяскага і прыехаў у яго майнтк Папоўку. Вестна аб тым, што прыехаў новы настаўнік, абляцела ўсё вясельце. Была адна і тая ж аддача дзяцей у новую школу, але толькі парабкі з вёскі Сані, але нават з Плескага, дзе было сваё народнае вучылішча. Таму па прапанове Я. Коласа школу адкрылі ў Санях — яны з Плескага, каб маглі наведваць яе дзеці з усіх трох вёсак. Калі

М. АУЛАСЕВІЧ, В. АТРАШКЕВІЧ, асістэнты Мінскага педагогічнага інстытута.

Якуб Колас выступае на Міжнародным кангрэсе абароны культуры (Парыж, 1935 г.).

пачаліся заняткі. Гарадзяскаўскі паехаў у Пярэвалачню, дзе ён звычайна жыў, а Я. Колас застаўся поўным гаспадаром у школе.

Не так даўно я наведаў вёскі Сані і Папоўку, пабачыў тых мясціны, дзе працаваў Я. Колас, сустрэўся з людзьмі, якія памятаюць настаўніка першай беларускай школы.

Тут, у вясельцы Плескага, Саней і Папоўкі, як і на радзіме народнага паэта, скрозь ласы і ласы. Розніца толькі ў тым, што ў Надзімнамні захалялася дрымыччымі бары з гонімі вышнімі хваімі, а калі Плескага і Папоўкі маскоўска забалочана, таму тут часцей трапілі хвойнік і дробналіссе.

З вёскі Плескае — цэнтральнай сядзібы калгаса імя Якуба Коласа — да Саней блізка, як кажуць, рукою падаць. Трэба толькі перайсці невялікі пералесак, і за лужком на пагорку пад дама высокімі дрэвамі пакачуцца хаты. Быў гарачы час, сама ішо жыць, усё людзі ў полі. Не было асабліва часу для гутаркі са мною і ў брыгадэра Сцяпана Ждановіча, але калі ён даведваўся, па якой справе я завітаў у іхнюю вёску, дык расказаў наступнае:

— Школа была вось тут, на рагу вуліцы, у хаце Жураўлёва Ларыяна. Цяпер той хаты няма, на тым месцы стаіць другая... У школе вучыліся, кажуць старыя, Дзімлян Якубовіч, Міхал Жураўлёў, Макар Крышын, Болес Хведаровіч, усёго чалавек пятнаццаці. З іх жыўцы толькі Ларыянаў сын Хведар, але ён цяпер дасяціць ля Коканава асталінаўся...

— Ну, а добра помню Коласа, ўмяшаўся ў якую гаворку Іван Ждановіч... Мне ўжо сёмдзесяць гадоў і ён ужо хлопца, на вятorki хадзіў, калі ў Санях адкрылася школа... Настаўнік жыў у Папоўцы, кожную раніцу прывозіў яго фурман у Сані, а ўвечары забіраў назад. Вучыў ён, відаць, добра, бо неўзабаве сталі многія з Плескага вучылішча пераходзіць у Коласаў школу. Аздаваўся Колас проста і нават бедна, фурман заўсёды вазіў у санях панскіх кажух, каб ахінуць настаўніка. Вясною хадзіў ён пехатою, часта заглядваў у Плескае... Любіў пасядзець са старымі, пагаварыць пра салісную ядло...

Прышло шмат часу, і лас закінуў Якуба Коласа ў глухую і далёкую Сані. Але ў памяці людзей жыць горлае ўспаміненне, што вялікі сын беларускай зямлі жыў і працаваў тут, сёньня на ніве народнай асветы зьверне, якое цяпер дае багатыя ўзыходы.

С. АЛЕКСАНДРОВІЧ.

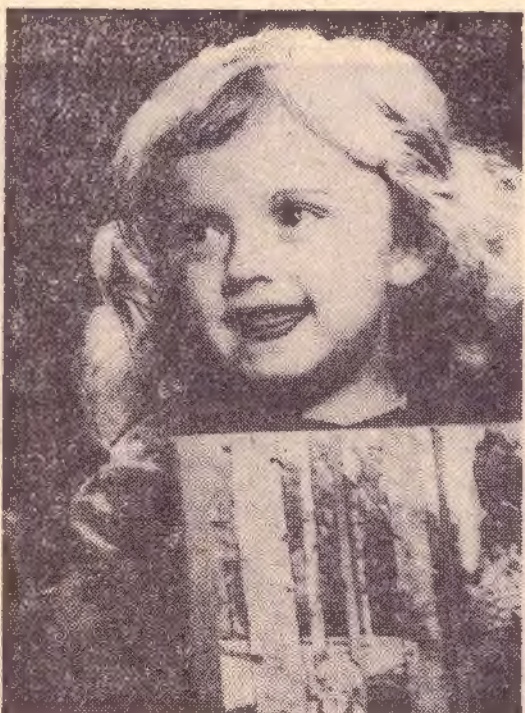
ХРОНІКА КОЛАСАЎСКІХ ДЗЕН

Загарадзца Маладзечанскай гарадской бібліятэкі С. Вялікая паведавае: «Дзянька рытуеўся мы да коласавічых дзён у гэтым месцы запланавалі вялікі вясеньскі прысвечаны народнаму песьню. У вёсцы прымуць удзел аматары самадзейнага мастацтва клуба будзінскага тэатра. Чытальнікі вынавоў тэоры паэта, спевані — творы кампазітараў, напісаных на словы Якуба Коласа. На прадпрыемствах горада ад бібліятэкі працуе 15 пераказч. У бліжэйшы час мярнуць падрыхтоўку выставы твораў паэта і накіраваць іх на прадпрыемствы».

У Кіліньскай сельскай бібліятэцы Браслаўскага раёна адбылася канферэнцыя чытачоў па трылогіі Я. Коласа «На рэстанях». У канферэнцыі прынялі ўдзел калгаснікі і сельскія інтэлігенцыі.

Многа выдатных вершаў напісаў Якуб Колас, ідзі жыў у Лунінін у 1912 годзе. Тут ён працаваў і над сваім выдатным творам — паэмай «Сымон-музыкант». Многія жыхары памятаюць Якуба і шануюць паміць аб ім. Надаўна па просьбе жыхароў Лунінін аўліца Запалына пераназвана ў аўліцу Якуба Коласа.

«Дрыгва», «На рэстанях», «Новая зямля» — бессмертныя творы Якуба Коласа. Іх увесь час прывітаюць навуковцы, даследцы бібліятэкі Віцебска, — паведамае бібліятэкар аб'яваўшчэ М. Сацэр. Толькі за апошні час калі ласка чытачоў аб'яваўшчэ бібліятэкі бібліятэкі М. М. Моканава, Л. Сабельнікова падрыхтавалі вялікую выставу. На ёй — творы Коласа, крытычныя артыкулы, фотаздымкі. Выступае, прысвечана 80-годд

Дзяўчынка просіць пачытаць казку... Для нас, дарослых, гэтая казка — самая простая і даўно, напэўна, забытая. Зноў для дзяўчынкі яна і свежая, і мілая, і бяскожна патычная — «Чырвоная Шапачка»...

Ого! «Сітуацыя» становіцца даволі трывожнай: «...І раптам з лесу насустрач Чырвонай Шапачцы выходзіць шэры воўк»...

А тут, бадай, ужо і «культура» пачынае: «...Бабуля, чаму ў тебе такія вялікія зубы? Ну, ну, дзяўчынка, не трэба так хваляцца. У казках жа заўсёды бывае добры канец»...

Вось і бачым, прыйшоў палейнічы, выратаваў Чырвоную Шапачку і бабулю. Такім чынам ты і пазнаёмілася з першымі казачнымі героямі, што «злы» заўсёды бывае пакараным, а «добра» — ўзнагароджана.

У зале Беларускай кансерваторыі гэтым днём адбылося выступленне заслужанай артысткі Грэнландскай ССР Ангеліны Мікаберыда. У спевах і прыпевах тэмбры галаві, які рухаў гучыць у ёй разірава. У яе добрыя акцёрскія школы, і спявае яна лёгка і свабодна. Вялікая шчырасць і выразнасць спявання, выдатная дыкцыя, пачуццё мастацкай праўды дэмаггі А. Мікаберыда па-майстэрску выканаў праграму сольнага канцэрта, куды ўваходзілі лепшыя ўзоры рускай і захаднееўрапейскай вакальнай музыкі, а таксама тры рамансы грэнландскай кампазітару Аракішлі і Чхейдэ.

Цяпер у дэпартаменты выканаў спеваў рамансы «Сон у летнюю ноч» і «Усходні раманс» Гымскага-Корсакава. Вельмі прыгожа і прыкрасна прагучала «Алілуя» Моцарта. Умелае валоданне голасам прадэманстравала артыстка пры выкананні арыяльнага і аднаго з арыяльных рамансаў.

Некалькі твораў, у тым ліку італьянскую народную песню «Май сонейка», А. Мікаберыда праспявала звыш праграмы. Артыстка тонка і пазітыўна перадала змест памянёнай песні. Гэта было зусім новае мастацкае перакладанне вядомага твора італьянскай народнай музыкі.

Спевакчы можна толькі папракнуць за тое, што пры выкананні некаторых рамансаў яна замянула злоўжывае «я» на «яна», што зніжае ўражанне ад таго ці іншага твора.

У якасці акампаністара ў канцэрце паспяховы выступілі малады педагог Грэнландскай кансерваторыі, піяністка Р. Хаджава.

В. ПАЛІКАРПОВІЧ, асістэнт вакальнай кафедры Беларускай кансерваторыі.

У ДАПАМОГУ УНІВЕРСІТЭТАМ КУЛЬТУРЫ

Паўстагоддзя назад операй «Іван Сусанін» пачаў свой шлях Сявядлоўскі оперны тэатр і за гэты час заслужыў славу аднаго з лепшых у краіне.

Дваццаці гады... У Сявядлоўскі тэатр з'яўляюцца выдатныя артысты, чые імёны запісаны ў залатую кнігу гісторыі рускага опернага мастацтва: браты Піраговы, Аграноўскі, Мухарамава, Ульянаў. Застаўся тут назаўсёды Васіль Ухаў. Яшчэ ў пачатку стагоддзя яго ведалі лепшыя оперныя сцэны. Яму выпала шчасце спяваць разам з Шаліпіным, Собінавым, Баліціным. Частачку сваіх сарцаў пакінулі на Урале і такія выдатныя музыканты, як Пазоўскі, Штэйнгарт, Маргуля. На сявядлоўскай сцэне рабілі свае першыя крокі Іван Сямёнавіч Казлоўскі і Сяргей Якаўлевіч Лемашаў.

Аб усім гэтым і расказвае новая хравікальна-дакументальная

Ваўбрускі ірландзкі музей штотдзёна наведваюць экскурсіі. У гэтым годзе ў музей павялічыліся 15 000 чалавек. Турысты, школьнікі, рабочыя і служачыя, студэнты — госці музея.

Музей праводзіць вялікую збіральніцкую работу. Тут сотні цікавых экспанатаў і фотаматэрыялаў. На здымку вы бачыце, як дырэктар музея Ф. Сідарэнка знаёміць экскурсантаў з аздабленым прыродным.

Фота А. ВОРЧЫКА.

ВЕЧАР ДРУЖБЫ

Зала Воранаўскага раёна Дома культуры была поўна людзей. Рабочыя і служачыя гарадскога пасёлка, хлеставы навакольных саўгасаў і калгасаў прыйшлі сюды, каб паслухаць канцэрт арганізацыі Дзяржаўнага фінансавання Літоўскай ССР.

Шкавалі і разнастайнай была канцэртная праграма.

Выступілі эстрадныя артысты Э. Вербаўскас, І. Іофе і Ю. Віткус. Літоўцы і жанравыя песні савецкіх кампазітараў і кампазітараў іранічнай дымаграфіі выканалі артысты Т. Курцыяла, Л. Ніканавіч і Ю. Зімін.

Агульную увагу глядачоў прыцягнула Марыяна Вішняўна. Яна выканала некалькі нумараў жанравых і літоўскіх і каліжы. Уважліва праграму і танцавальныя нумары.

Пасля канцэрта воранаўцы танцавалі пад акампаніраванне інструментальнага трыа. Звычайныя танцы і танцавальныя нумары.

М. ЖУКАУ.

ПЕСНІ САМАДЗЕЙНАГА КАМПАЗІТАРА

Хор калгаса імя Чкалова Калінінскага раёна карыстаецца вялікай папулярнасцю ў гледачоў сёл Луні, Навікі, Залатуха. Пабыўаў ён і ў многіх сёлах Рэчыцкага і Светлагорскага раёнаў.

Кіруе калектывам загадчык клуба Іван Андрэевіч Тарэман. Прыехаў ён у гэскі пяць гадоў назад пасля заканчэння музычнага вучылішча ў г. Нікалаеве. За гэты час Іван Андрэевіч выхаваў нямецка-адольных спявакоў з ліку калгасна моладзі — Веру Дземідаўна, Ларысу Кушнер, Міхаіла Пальчыка і многіх іншых.

Тарэман — не толькі кіраўнік хору. Ён — самадзейны кампазітар. З выключнай любов'ю выконвае хор яго песню «Анкетка», напісаную на словы Мансіма Тапка. Песня выконваецца і некаторымі прафесійнымі калектывамі рэспублікі. У рэпертуары калгаснага хору і другая песня самадзейнага кампазітара — «Юнацтва», напісаная на словы Платона Баранько.

Рыхтуючыся да ўсебеларускай дэкады самадзейнага мастацтва, хор рыхтуе новую праграму, куды ўваходзіць новы твор кампазітара-амагара.

БЕЛТА.

ЦЫРК

Усе, хто любіць старажытнае і вена маладое дыржавое мастацтва, ведаюць, якія пачуцці агартаюць кожнага пры ўваходзе ў гэты светлы, пад вялізарным купалам будынак, што стаў неад'емнай часткай цудоўнага архітэктурнага аблічча нашага горада.

Светліны пашнаццаты сезон у Мінскім цырку адкрыўся праграмай «Нашы госці». Добры, бадзёры тон усяму паказвае першы нумар — ікарыйскія гульні. Выступаючы ў гэтым старадаўнім жанры цыркавага мастацтва, артысты пад кіраваннем Аляксандрава зноў надалі нумару характар жыццёрадачнай, вясёлай гульні, якая ў той жа час спалучаецца з высокім прафесійным уменствам. І хоць, напрыклад, хлапцун-валтыжор пару разоў памыліўся, старэйшы партнёры абыйралі няўдачу ў свабоднай гумарыстычнай манеры.

Упаўнёна адчувае сябе ў цыркавым «космасе» нядаўня выпускіца Дзяржаўнага вучылішча цыркавага мастацтва Р. Ларына. Працуючы на трапецы, яна выконвае серыю складаных трюкаў. Праўда, маладой артыстцы яшчэ не хапае прывабнасці, закончай адточана асобных рухаў. Так, не разлучыўшы сваіх магчымасцей, Ларына не аддала захаваць сілы для фінальнага трюка — кручэння бляшаным (выкруты) з адначасовым ступам. Зноўная паўтараць гімнастыка знаходзіцца яшчэ ў самым пачатку свайго творчага шляху, яна шукае свой выканавы стыль, і таму ёй патрэбна сур'ёзная рэжысёрская дапамога.

Некаторым артыстам з групы Сітнікавых тэамама не заўсёды хапае зладжанаці і дэклінацыя разліку пры выкананні розных рухаў на турніках. Але ў прамым турніры працуючы ў добрым тэмпе, лёгка і даволі зграбна.

Сапраўднае ўпрыгожанне праграмы — нумары артыстаў Новай і Маслава («эквілібр з кольцамі») і акрабату Назаўнінавых на рухомым дроце. Выканаўцы ўмела выкарыстоў-

ЗНАХОДКІ І СТРАТЫ

ваюць складаную апаратуру арыянальнай канструкцыі. У іх цікавых па задуме і паддзённых артыстычна нумарах арганічна спалучаецца майстэрства і бездакорная тэхніка з высокай культурнай выканання.

Разам з майстрамі савецкага цырка на мажэйшы выступілі італьянскія і кітайскія артысты. У лёгкім дынамічным рытме праводзяць сцэнку «Ля вакзала» італьянскія экскітэры Белей. За вонкавай прастотай, афарбаванай мяккім гумарам, угадваецца добрая прафесійна-нальная падрыхтоўка, артыстызм.

Амаль усе другое аддзяленне праграмы займаюць кітайскія артысты. Для выступленняў старажытнага майстра Лю-лі Ван Ю-лі і артыстаў Джон Фу-лін (кітайскія пантэміма) характэрны нацыянальныя калары і традыцыйна сапраўднага кітайскага цырка.

Не ўсе нумары першай у гэтым сезоне праграмы «Нашы госці» вызначаюцца майстэрствам і культурнай выканання.

Банальным выглядае выступленне скануноў па батудзе Чыжэўскіх. Відэаочна, аднаго ўмення выканаць, скажам, даўняе прыняццё ці задняе салта на сетцы — недастаткова. (Гэта толькі спорт). Неабходны яшчэ артыстызм, выпрацоўка свайго стылю, манеры выканання. А Чыжэўскія працуюць напружана, іх нумар пазавоўвае жыццё і прывабнасці.

Нумар артысткі Золатавай (дэсраванія сабакі) у многім прайграе, бо амаль усе, што паказвае дэсраванцыя, ужо даўно з'яўляе ям яшчэ па даваенным часе.

Некалькі спеасаблівых выкладаў «дэсраванія» кітайскай артысткі Ван Лю-сі (дэсраванія малой). Жывёлы злосныя, працуючы яла, неахвотна, нервова рагуючы на загады дэсраванцы. Відэаочна, не так проста прымусіць надпарадкаваць гэтых тэмпераментных са сваім нормам звар'юю. Але такія паводны малпаў хутэй можна растлумачыць адсутнасцю мяккасці ў дэсраванцы. Усё

гэта пазбаўляе нумар сапраўднай прывабнасці.

Як вядома, роля клоуна ў цыркавай праграме найбольш адказная. Бо ён па сутнасці садзейнічае сувязі асобных нумараў паміж сабою. Многія ведаюць заслужанага артыста РСФСР Барыса Вяткіна як таленавітага прадстаўніка савецкай клоунады. Папулярны комік-парадыст шырока карыстаецца ў сваёй творчасці словамі, музыкай, прыёмамі буфанад.

Першае паўленне на мажэйшы Вяткіна са сваёй Манюняй спадбалася публіцы. Яго выхад на вышэйшых хадзях сапраўды дасціпны. На жаль, большасць наступных «антра» ў выкананні Вяткіна і яго партнёраў Карачка і Макарава пазбаўлены надзеянасці і дасціпнасці. У рэспразах і трюках не выкарыстоўваюцца спецыфічныя цыркавыя выразныя сродкі, яны не саграты сапраўдным выканавым майстэрствам. А некалькі з іх і не вызначаюцца добрым густам, такім ж, як, напрыклад, сцэнка з «малой» проста мяккуюць з акрыты пошласцю. Атрымалася так, што сшытоўшы з высокіх хадзях, Барыс Вяткін адрэзаў ж страціў свой «творчы рост» і ў мігальным і ў пераходным сэнсе гэтага слова.

У нас мала пішуць аб рэжысуры цыркавых праграм. Між тым, ад кампазіцыйнай паводы нумараў па жанрах, характарах ігравых сцэнак паміж імі залежыць тэм, мастацкая выразнасць усё цыркавага паказу.

Рэжысёрская трактоўка праграмы — «Нашы госці» не ўсёды старанна прадуманая. Асобны нумары выконваюцца зусім у розным стылі, аўна пераважна жанр акрабату. Як ні дзіўна, але ўся праграма нагадвае не столькі цыркавыя, колькі эстрадны паказ.

Трэба таксама адзначыць, што аркестр гучыць не заўсёды зладжана, часамі ў яго ігра чуюцца яўны фальш. Не ўсё бы-

ло дакладна і ў рабоце інспектара манежа: левыраза аб'яўляюцца нумары, адсутнічаюць належны кантроль за дэяннямі «уформы».

Такія знаходкі і страты блётий першай цыркавай прэмеры «Нашы госці».

УЛ. ПАТРОУ.

ло дакладна і ў рабоце інспектара манежа: левыраза аб'яўляюцца нумары, адсутнічаюць належны кантроль за дэяннямі «уформы».

Такія знаходкі і страты блётий першай цыркавай прэмеры «Нашы госці».

УЛ. ПАТРОУ.

Выступаюць артысты Новай і Маслава. Фота УЛ. КРУКА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае мая» Буда-Кашалёўскага раёна.

БЕЛТА.

Пачаліся заняткі на ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Першым лекцыю на тэму «Выхаванне новага чалавека» — практычна задача камуністычнага будаўніцтва» прачытаў кандыдат філасофскіх навук Д. Хадзевіч. Затым з канцэрта выступілі артысты Ленінградскай оперы.

Пачаліся заняткі тэамама ва ўніверсітэце мастацкага выхавання пры Рэчыцкім і Мазырскім Палацах культуры. У нагласе «Першае